

POSTANOWIENIE

19 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 19 stycznia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa I. K.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o stwierdzenie nieważności umowy i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z 9 września 2022 r., I ACa 67/22,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) zasądza od Banku spółki akcyjnej w W.
na rzecz I.K. 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych
kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości
odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia
pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
niniejszego orzeczenia Bankowi spółce akcyjnej
w W. do dnia zapłaty.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W judykaturze i doktrynie wskazuje się, że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147; z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 25 maja 2022 r., II USK 582/21).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu,” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, przy czym w granicach zaskarżenia bierze jednak pod rozwagę nieważność postępowania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 9 września 2022 r., uzupełnionej pismem z 16 grudnia 2022 r.,

pozwany oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przesłankach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W ocenie skarżącego w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne:

1) Czy żądanie „ustalenia nieważności umowy” stanowi roszczenie dopuszczalne na gruncie przepisów k.p.c., czy może być uwzględnione przez sąd rozpatrujący sprawę, a jeżeli takie sformułowanie roszczenia jest wadliwe, to jaki powinien być skutek zgłoszenia takiego powództwa przez stronę powodową?

2) Jeżeli stronie powodowej przysługuje dalej idące roszczenie o zapłatę, wynikające ze stosunku prawnego w postaci rzekomo nieważnej umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, w szczególności wynikające z możliwości żądania zwrotu dokonanych świadczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, to czy strona powodowa posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy?

3) Czy dopuszczalne jest stwierdzenie abuzywności klauzul odsyłających do Tabeli Kursów Walut Obcych banku - kredytodawcy w sytuacji, gdy kredytobiorca miał na mocy regulaminu, stanowiącego integralną część umowy, możliwość spełniania świadczenia bezpośrednio w walucie obcej od momentu zawarcia umowy, z pominięciem Tabeli Kursów Walut Obcych banku kredytodawcy?

4) Czy norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego do kursu waluty obcej, zawierająca odesłanie do kursu określonego w tabeli kursowej publikowanej przez bank, podlega kontroli z punktu widzenia przesłanek abuzywności, czy też kontrola taka jest wyłączona na mocy art. 1 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawach nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”), z uwagi na fakt, że publikowanie kursów walutowych przez banki oparte jest na ustawowej podstawie prawnej, tj. art. 111 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 2488, dalej jako „Prawo bankowe”)?

5) Czy w świetle celów art. 385¹ k.c. oraz dyrektywy 93/13, dopuszczalne jest stwierdzenie upadku umowy kredytu, w oparciu o stwierdzenie niedozwolonego

charakteru w rozumieniu art. 385¹ k.c. (abuzowność) części jej postanowień, dotyczących indeksacji kredytu do waluty obcej, jeżeli w ocenie Sądu, skutkuje to obiektywnie niekorzystnymi skutkami dla konsumenta, bez względu na wolę konsumenta w tym zakresie?

6) Czy norma, zawarta w umowie kredytu indeksowanego do kursu waluty obcej, regulująca odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. „klauzula spreadu”), stanowi normę regulującą główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oraz czy norma ta należy do *essentialia negotii* umowy kredytu?

Przyczyna uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych, powołanych we wniosku przepisów prawa, zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen i możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, Nr 12, poz. 151; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienie SN z 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, jednocześnie chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku.

Problemy przedstawione przez skarżącego, na tle ustaleń faktycznych poczynionych w przedmiotowej sprawie, nie spełniają powyższych wymagań, ponieważ na obecnym etapie rozwoju orzecznictwa sądowego w sprawach dotyczących konsumenckich kredytów hipotecznych indeksowanych do waluty obcej (w szczególności franka szwajcarskiego) nie mają już one przymiotu nowości.

Ponadto analiza zaprezentowanych w skardze kasacyjnej problemów nie pozwala na przyjęcie, że podnoszone kwestia stanowią istotne zagadnienia prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarga pozwanego nie zawiera bowiem wystarczającej argumentacji jurydycznej wskazującej na występowanie odmiennych ocen przedstawionych problemów oraz na to, że przepisy dotyczące tych kwestii nie doczekały się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko, że sformułowanie żądania jako zmierzającego do ustalenia (stwierdzenia) nieważności lub nieistnienia czynności prawnej (umowy) stanowi często stosowany, ale niezbyt precyzyjny skrót myślowy, utożsamiający zdarzenie prawne mające być źródłem stosunku prawnego z tym stosunkiem; żądanie takie należy kwalifikować w drodze jego wykładni jako zmierzające do ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, który miałby wynikać z tej czynności prawnej, a okoliczności, które są powoływane jako motywacja dla twierdzenia o nieważności lub nieistnieniu czynności prawnej (umowy) - jako jego podstawę faktyczną (zob. postanowienie SN z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6181/22, i cytowane tam orzecznictwo).

Za ugruntowany w judykaturze należy uznać także pogląd, zgodnie z którym interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. należy rozumieć szeroko. Może on wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Uwzględnić należy sytuację prawną żądającego, ocenianą w płaszczyźnie zarówno obecnych, jak i przyszłych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych z jego udziałem. Wskazuje się, że przez interes prawny należy rozumieć istniejącą po stronie podmiotu prawa chęć uzyskania określonej korzyści w sferze jego sytuacji prawnej, a korzyść ta polega na stworzeniu stanu pewności prawnej co do aktualnej sytuacji prawnej powoda,

wzmacniającego możliwość ochrony tej sytuacji przez stworzenie prejudycjalnej przesłanki skuteczności tej ochrony (zob. np. wyroki SN: z 10 maja 2022, II CSKP 163/22, z 18 maja 2022 r., II CSKP 1030/22, i z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, oraz postanowienie SN z 29 grudnia 2021 r., I CSK 336/21).

Sąd Najwyższy wyjaśnił już także, że samo zapewnienie konsumentowi - kredytobiorcy możliwości spłaty rat kredytu w walucie obcej (walucie indeksacji) nie uchyla abuzywności postanowienia dotyczącego spłaty rat kredytu w walucie krajowej, w wysokości zależnej od kursu waluty obcej określanego swobodnie przez bank (zob. wyrok SN z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23). Dodać należy ponadto, że w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyrażono stanowisko, że dołączenie do umowy zawartej z konsumentem dwóch alternatywnych warunków dotyczących wykonania tego samego obowiązku ciążącego na konsumentce, z których jeden jest nieuczciwy, a drugi zgodny z prawem, pozwala danemu przedsiębiorcy na spekulowanie, że poprzez brak informacji, nieuwagę lub niezrozumienie konsument wykona dane zobowiązanie zgodnie z warunkiem, który powoduje znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. W związku z tym taki mechanizm umowny może sam w sobie mieć nieuczciwy charakter (zob. wyrok TSUE z 21 września 2023 r., C-139/22, pkt 55).

Nie wywołuje już wątpliwości kwestia, że możliwość ustalania tabel kursowych i obowiązek ogłaszania przez bank kursów walutowych nie przemawiają przeciwko tezie, że zastrzegając stosowanie takiego kursu w umowie, bank w istocie jednostronnie kształtuje sytuację prawną drugiej strony. Przepis art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego przewiduje jedynie ogólny obowiązek informacyjny banków i nie stanowi przeszkody do badania przez sąd abuzywności postanowień zawartej umowy (zob. postanowienia SN: z 28 lipca 2022 r. I CSK 2720/22, i z 15 września 2022 r. I CSK 1079/22).

Co do zagadnienia oznaczonego punktem 5 to pozostaje ono bez związku z przedmiotową sprawą; nie zostało bowiem osadzone w ustalonym stanie faktycznym oraz nie odnosi się do podstawy prawnej determinującej rozstrzygnięcie zamieszczone w zaskarżonym wyroku. Wydając przedmiotowe orzeczenie Sąd

Apelacyjny przyjął, że o tym, czy konsekwencją abuzywności jednej lub kilku klauzul umownych jest nieważność całej umowy czy też jedynie tej jej części, która zawiera niedozwolone postanowienie (postanowienia), nie decyduje ocena, które z tych dwóch rozwiązań jest korzystniejsze dla konsumenta, lecz możliwość wykonania umowy po wyłączeniu klauzuli abuzywnej. Ponadto z ustaleń Sądu *meriti* wynika, że powódka, reprezentowana przez fachowego pełnomocnika, konsekwentnie żądała ustalenie, że łącząca strony umowa kredytu jest nieważna.

Przypomnieć należy, że przepisy dyrektywy 93/13 gwarantują konsumentom ochronę ukierunkowaną na zniechęcanie przedsiębiorców do wykorzystywania w zawieranych umowach nieuczciwych postanowień umownych. Nieważność umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych (zob. np. postanowienie SN z 27 listopada 2023 r., I CSK 4821/22). W wyroku z 6 marca 2019 r. (C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA i Bankia SA) TSUE wykluczył, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. W świetle orzecznictwa TSUE, w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego utrzymanie umowy „nie wydaje się możliwe z prawnego punktu widzenia”, co dotyczy także klauzul przeliczeniowych przewidujących spread walutowy (zob. wyroki TSUE: z 14 marca 2019 r., Zsuzsanna Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt., C-118/17; z 5 czerwca 2019 r., GT przeciwko HS, C-38/17).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, według którego, jeżeli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, iż strony pozostają związane pozostałą częścią umowy (zob. np. wyroki SN: z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22).

W orzeczeniu z 6 grudnia 2023 r., w sprawie C-140/22, SM i KM przeciwko mBank S.A., TSUE wyjaśnił, m.in.: że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w kontekście uznania nieważności

w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową ze względu na to, iż umowa ta zawiera nieuczciwy warunek, bez którego nie może ona dalej obowiązywać: - stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw, które konsument wywodzi z tej dyrektywy, jest uzależnione od złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy z jednej strony faktu, że nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, a z drugiej – konsekwencji tego uznania nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że klauzule zamieszczone w umowie kredytu złotowego – także we wzorcach umownych, kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, Nr 2, poz. 20; z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22, i z 19 maja 2022 r., II CSKP 1104/22). Podobnie w orzecznictwie TSUE wskazuje się, że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu "głównego przedmiotu umowy" w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyroki TSUE: z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai; z 26 lutego 2015 r. w sprawie C-143/13, Matei; z 23 kwietnia 2015 r. w sprawie C-96/14, Van Hove; z 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16, Andriuc i in.).

Skarżący podniósł, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj.: 1) art. 189 k.p.c. w zw. z art. 131^{1a} § 1 k.p.c.; art. 189 k.p.c.; 3) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; 4) art. 385¹ § 1 k.c.; 5) art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 69 § 1-2 Prawa bankowego; 6) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i 8b ust. 1 dyrektywy 93/13 i art. 353¹ k.c. w zw. z art. 2, 31 ust. 3 i 32 ust. 1 Konstytucji; 7) art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 3 k.c. w zw. z 6 ust. 1 i 7 ust. 1 dyrektywy 93/13; 8) art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c.;

9) art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 2025) w zw. z art. 385¹ § 2 k.c.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. m.in. postanowienia SN: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08 i z 8 marca 2007 r., II CSK 84/07). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04 oraz z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opartego na przyczynie przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest więc wystarczające przytoczenie spraw i oznaczających je sygnatur bez wykazania, że rozbieżność w orzecznictwie rzeczywiście występuje, że jest istotna i że wyraża się odmiennością rozstrzygnięć wydanych w takich samych lub bardzo podobnych okolicznościach faktycznych i prawnych (zob. postanowienie SN z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016, Nr 2, poz. 29).

Potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Ponadto podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną (zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2022 r., I CSK 1467/22, i z 31 stycznia 2023 r., I CSK 1375/22).

Wywody skarżącego nie czynią zadość wskazanym wymaganiom. Pozwany w tej części uzasadnienia przesłanki zamieszczonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

powtarza częściowo argumenty zaprezentowane już przy zagadnieniach prawnych, które jak wykazano powyżej okazały się chybione.

Ponadto, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy, sama rozbieżność orzecznictwa nie może uzasadniać *per se* przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bowiem to czyniłoby skargę kasacyjną niedopuszczalnym w polskim prawie instrumentem korygowania wszelkich możliwych ocen w zakresie interpretacji przepisów dokonywanej przez sądy *meriti* (zob. postanowienie SN z 1 lutego 2023 r., I CSK 5490/22).

Obecnie nie budzi już wątpliwości, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (zob. uchwała 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Mamy zatem do czynienia ze skutkiem *ex tunc*, co oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzulę abuzywną pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru tych postanowień umownych (wyjątek stanowi wola konsumenta).

Podobnie nie wywołuje już sporów kwestia, że art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Wymóg ten oznacza, że warunki spłaty kredytu, muszą zostać zrozumiane przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do ich konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. Do sądu krajowego należy dokonanie niezbędnych ustaleń w tym zakresie (zob. wyrok TSUE z 20 września 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Podkreśla się przy tym, że swoista nierówność informacyjna stron, a w szczególności sytuacja, w której konsument

dowiaduje się o poziomie zadłużenia ratalnego, już spłaconego w związku z podjęciem odpowiedniej sumy z jego rachunku jest nie do zaakceptowania w świetle art. 385¹ k.c. (zob. wyrok SN z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18).

Za ugruntowane należy uznać także stanowisko, że niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne (zob. np. postanowienia SN: z 9 listopada 2022 r., I CSK 4145/22, z 28 września 2023 r., I CSK 204/23, i z 27 października 2023 r., I CSK 1957/23).

W postanowieniu z 20 października 2023 r., I CSK 1696/23, Sąd Najwyższy podkreślił, że zarówno TSUE, jak i Sąd Najwyższy zwracały już uwagę, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (zob. np. wyrok SN z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22).

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy

uwzględnieniu § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1964).

(a.z.)

[a!]